

dr hab. Jerzy Telak, prof. WSEwS
Wyższa Szkoła Edukacja w Sporcie w Warszawie

Warszawa, 29 września 2024 r.

RECENZJA ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

pod tytułem:

UDZIAŁ STRAŻY GMINNYCH (MIEJSKICH) W ZAPEWNIANIU BEZPIECZEŃSTWA PUBLICZNEGO W POLSCE

Autor rozprawy: mgr Krzysztof Czop

Promotor: prof. dr hab. Sergiusz Wasiuta

Promotor pomocniczy dr Łukasz Czekaj

Zleceniodawca recenzji: Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie

Podstawa: Uchwała nr RDNoB/21/2025 Rady Dyscypliny Nauki o Bezpieczeństwie Uniwersytetu
Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie z dnia 23 września 2025 r. w sprawie wyznaczenia
recenzentów

Autor recenzji: dr hab. Jerzy Telak, prof. Wyższej Szkoła Edukacja w Sporcie w Warszawie

Układ recenzji

1. Wstęp
2. Podstawa formalna sporządzenia recenzji
3. Ocena układu rozprawy
4. Ocena piśmiennictwa wykorzystanego do przygotowywania rozprawy
5. Wskazanie i ocena celu pracy
6. Wskazanie i ocena zastosowanych metod badawczych
7. Ocena omówienia wyników badań
8. Informacje dotyczące praktycznego zastosowania uzyskanych wyników badań
9. Informacje o nieprawidłowościach
10. Zagadnienia do przedyskutowania na rozprawie
11. Wniosek końcowy

1. Wstęp

Straże gminne (miejskie) odgrywają istotną rolę w zapewnianiu bezpieczeństwa i porządku publicznego na poziomie lokalnym. Formacje te wprowadzono do systemu bezpieczeństwa w latach 90. XX w. w podsystemie samorządowym. Tworzone są przez lokalne rady gmin mające na celu ochronę porządku publicznego na terenie miasta (gminy) na podstawie ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o strażach gminnych (Dz.U. z 2021 r. poz. 1763) a organem wykonawczym jest burmistrz lub prezydent miasta (art. 2 ust. 3 ustawy) z nazwą „straż gminna” lub „straż miejska”. Straże dysponują telefonicznym numerem alarmowym 986.

Współczesna straż miejska powstała w Polsce w 1991 r. i nosiła różne nazwy, np. Policja Muncypalna. Ustawowo ujednolicono nazwę straży i umundurowanie strażników. Strażnicy posiadają czapkę z charakterystyczną żółto-czarną szachownicą.

Przejęły one wiele istotnych funkcji i uprawnień wcześniej pozostających w kompetencji organów administracji państwowej. Straże gminne (miejskie) jako samorządowe, umundurowane formacjami ochrony porządku publicznego na terenie gmin, pełnią rolę służebną wobec społeczności lokalnych. Mają one określone ustawowo uprawnienia i kompetencje oraz do wykonania zadania.

Uprawnienia straży podczas interwencji obejmują: udzielanie pouczeń, legitymowanie osób w uzasadnionych przypadkach w celu ustalenia ich tożsamości; ujęcie osób stwarzających w sposób oczywisty bezpośrednie zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzkiego, a także dla mienia i niezwłocznego doprowadzenia do najbliższej jednostki Policji; nakładanie grzywien w postępowaniu mandatowym za wykroczenia określone w trybie przewidzianym przepisami o postępowaniu w sprawach o wykroczenia; dokonywanie czynności wyjaśniających oraz kierowanie wniosków o ukaranie do sądu; oskarżanie przed sądem i wnoszenie środków odwoławczych – w trybie i zakresie określonymi w Kodeksie postępowania w sprawach o wykroczenia, usuwanie pojazdów i ich unieruchamianie przez blokowanie kół w przypadkach oraz zakresie i trybie określonymi w przepisach o ruchu drogowym; wydawanie poleceń, żądanie niezbędnej pomocy od instytucji państwowych i samorządowych; zwracanie się, w nagłych przypadkach, o pomoc do jednostek gospodarczych, prowadzących działalność w zakresie użyteczności publicznej oraz organizacji społecznych, jak również do każdej osoby o udzielenie doraźnej pomocy na zasadach określonych w ustawie o Policji; obserwowanie i rejestrowanie przy użyciu środków technicznych obrazu zdarzeń w miejscach publicznych; dokonanie kontroli osobistej oraz przeglądanie zawartości bagażu podręcznego osób w stosunku, co do których zachodzi podejrzenie popełnienia przez nie czynu zabronionego.

W celu osiągnięcia wysokiej efektywności strażnicy dysponują specjalistycznym wyposażeniem i uzbrojeniem a przed podjęciem pracy przechodzą proces szkolenia. Straże współpracują z innymi podmiotami odpowiedzialnymi za bezpieczeństwo publiczne.

W ramach przedmiotowej rozprawy doktorskiej badaniu poddano przepisy prawne określające status strażników miejskich/gminnych i poziom ich fluktuacji kadrowej. Wskazano pożądane działania dla podniesienia efektywności funkcjonowania straży gminnych/miejskich w obszarze zapewniania bezpieczeństwa publicznego. W procesie badawczym zastosowano metody techniki i narzędzia badawcze adekwatne do przeprowadzenia badań.

W tym kontekście tematyka pracy doktorskiej podjętej przez Pana mgr Krzysztofa Czopa jest bardzo aktualna, interesująca i istotna z punktu widzenia nauk o bezpieczeństwie. Autor przeprowadził wnikliwą analizę treści literatury i stron internetowych opisujących badane zjawisko.

W recenzji wskazano podstawę formalną jej sporządzenia, dokonano oceny układu rozprawy i piśmiennictwa wykorzystanego do jej przygotowywania. Wskazano i oceniono cel oraz zastosowane metody badawcze. Dokonano oceny części rozprawy dotyczącej omówienia wyników badań oraz zawarto informacje o praktycznym zastosowaniu uzyskanych wyników badań i nieprawidłowościach. Określono zagadnienia do przedyskutowania na rozprawie i postawiono wniosek końcowy.

2. Podstawa formalna sporządzenia recenzji

Podstawę wykonania recenzji rozprawy doktorskiej mgr Krzysztofa Czopa pt. „Udział straży gminnych (miejskich) w zapewnianiu bezpieczeństwa publicznego w Polsce”, wykonanej pod kierunkiem promotora prof. dr hab. Sergiusza Wasiuty, przy promotorze pomocniczym dr. Łukaszu Czekaju, stanowiło zlecenie na podstawie uchwały nr RDNoB/21/2025 Rady Dyscypliny Nauki o Bezpieczeństwie Uniwersytetu Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie z dnia 23 września 2025 r. w sprawie wyznaczenia recenzentów.

Recenzję opracowano mając na względzie ustawę Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce wskazującą, że rozprawa doktorska „prezentuje ogólną wiedzę teoretyczną kandydata w dyscyplinie oraz umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej”. Dalej, że przedmiotem rozprawy doktorskiej ma być „oryginalne rozwiązanie problemu naukowego lub oryginalne rozwiązanie w zakresie zastosowania wyników własnych badań naukowych w sferze gospodarczej lub społecznej (...), a może ją stanowić praca pisemna, w tym monografia naukowa (...)”¹.

Praca naukowa polega na zdobywaniu nowych prawd o świecie, skupia się na odkrywaniu faktów, opisywaniu i wyjaśnianiu zjawisk w oparciu o własne lub cudze doświadczenia badawcze i materiały naukowe. Wyróżnia się ona językiem, sposobem podejścia do tematu, doбором ilustracji, jasnym i przystępnym przedstawieniem zagadnienia. Rozprawa doktorska przekazana do recenzji:

- została przygotowana w formie pracy pisemnej,
- zawiera oryginalne rozwiązanie problemu naukowego,
- zawiera ogólną wiedzę teoretyczną z dyscypliny nauki o bezpieczeństwie,
- świadczy o umiejętności Autora samodzielnego prowadzenia pracy naukowej.

Wykazano przy tym lukę, niedostatek wiedzy.

3. Ocena układu rozprawy

Przekazana do zrecenzowania rozprawa doktorska obejmuje wprowadzenie, rozdział metodologiczny oraz dwa rozdziały merytoryczne, których rozważania zostały podsumowane w zakończeniu pracy. W części końcowej umieszczono bibliografię, która stanowi główne źródło wiedzy teoretycznej i jednocześnie podstawę, w oparciu o którą oparto proces badawczy. Załączony został również wykaz ilustracji, tabel, wykresów oraz cztery załączniki zawierające wzór kwestionariusza ankiety trzy wzory kwestionariusza wywiadu eksperckiego.

Rozdziały merytoryczne w rozprawie posiadają charakter teoretyczny (rozdział 2.) i empiryczny (rozdział 3.). Część teoretyczna opiera się na teorii dotyczącej badanego zjawiska, zagadnienia, wcześniej opisanej i opublikowanej. Część empiryczna stanowi opis badania i uzyskanego materiału badawczego oraz wyników i wyciągniętych na ich podstawie wniosków.

Treści rozprawy rozmieszczono na 274 stronach przy użyciu ponad 417 tys. znaków ze spacjami. Obszerny wstęp obejmuje 11 stron, część metodologiczna – 19 stron, część zasadnicza (merytoryczna), również obszerny rozdział 2. – 79 stron rozważań teoretycznych i nad wyraz rozbudowany rozdział 3. – 132 strony z zapisem wyników badań empirycznych z propozycjami zmian, skromne zakończenie – 2 strony, bibliografia – 7 stron, aneks i wykazy: ilustracji (28), tabel (1) i wykresów (1) – 2 strony a załączniki (4) zostały zawarte na 11 stronach.

Układ pracy jest logiczny. Pierwszy rozdział metodologiczny pt. „Metodologia badań własnych” dotyczy zagadnień metodologicznych obejmujących uzasadnienie podjęcia niniejszego tematu, przedmiot i cel badań oraz problemy badawcze i hipotezy korespondujące z nimi. Zaprezentowano w nim zastosowane metody badawcze, dzieląc je na teoretyczne i empiryczne oraz przebieg procesu badawczego oraz narzędzia wykorzystywane w procesie badawczym.

Treści kolejnych rozdziałów zostały zaprezentowane zgodnie z zasadą „od ogółu, do szczegółu” są bardzo rozbudowane. Każdy rozdział posiada podsumowanie w postaci wniosków, w których podkreślono najważniejsze tezy omówione w rozdziale stanowiące odpowiedź na pytania badawcze przyjęte dla poszczególnych rozdziałów.

¹ Ustawa z dnia 20 lipca 2018 roku Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, Dz.U. z 2024 r. poz. 1571, art. 187.

W teoretycznym rozdziale drugim pt. „Straże gminne/miejskie jako element zapewniania bezpieczeństwa publicznego na poziomie lokalnym w Rzeczypospolitej Polskiej” przedstawiono prawne aspekty funkcjonowania straży gminnych/miejskich w Polsce, funkcje i zadania strażników ze stawianymi im wymogami oraz programem szkolenia podstawowego kończącego egzaminem. Zidentyfikowano uprawnienia funkcjonariuszy straży gminnych w zakresie postępowania w sprawach o wykroczenia, do legitymowania i ujęcia osób, dokonywania kontroli osobistej i prowadzenia kontroli ruchu drogowego z prawem użycia środków przymusu bezpośredniego a także użycia i wykorzystania broni palnej.

W empirycznym rozdziale trzecim pt. „Propozycje działań, mających na celu zwiększenie udziału straży gminnych/miejskich w zapewnianiu bezpieczeństwa publicznego w Polsce” zestawiono i zaprezentowano wyniki badań empirycznych wykonanych metodą sondażu diagnostycznego techniką ankietowania i wywiadu z ekspertem z wykorzystaniem narzędzi autorskich (kwestionariusze ankiet i wywiadów). Zastosowano także metodę studium przypadku. Zamknęły ten rozdział wnioski wyciągnięte z wyników przeprowadzonych z badań z propozycjami zmian celem poprawy przygotowania kwalifikowanych strażników pracowników ochrony fizycznej do realizacji wykonywanych zadań.

Rozprawa doktorska poddana recenzji zawiera przegląd publikacji naukowych i zawodowych, przepisów prawnych i innych źródeł wiedzy z zakresu podjętego tematu. Posiada precyzyjnie wskazany przedmiot i wyznaczone do osiągnięcia cele badania oraz postawione do rozwiązania problemy badawcze i założona do zweryfikowania hipoteza robocza. Stanowi ona dowód opanowania określonego zakresu wiedzy i umiejętności, krytycznego i twórczego dzieła w obszarze rzeczywistości określonej ramami oraz zawiera własną badawczą realizację jej oceny i propozycji rozwiązania.

Recenzowana rozprawa doktorska stanowi logiczne, metodycznie poprawne i związane opracowanie, z jasno określonym i konsekwentnie prowadzonym procesem dedukcji/ indukcji, wolna od powtórzeń, przy zachowaniu względnych proporcji między jej częściami i realizacji założonych celów. Jako syntetyczne i kompletne pod względem merytorycznym opracowanie postawionego celu i powiązanego z nim problemu naukowego lub badawczego, wykazujące na opanowaną umiejętność samodzielnego jego rozwiązania z elementami nowatorstwa i krytycznej refleksji, praca nie ma charakteru wyłącznie opisowego.

Na pozytywne pokreślenie zasługuje formalny i merytoryczny układ rozprawy oraz jej wzbogacenie w liczne rysunki, tabele, wykresy i załączniki, dzięki którym możliwe było zobrazowanie prowadzonych rozważań. Cenną właściwością pracy jest jej empiryczny charakter, który został oparty na badaniach otaczającej rzeczywistości. Wyniki badania pozwoliły na wyciągnięcie wniosków uzasadniających postawione tezy.

Pracę zamyka zakończenie, podsumowanie prowadzonych rozważań popartych bogatym materiałem badawczym.

4. Ocena piśmiennictwa wykorzystanego do przygotowywania rozprawy

W rozprawie powołano się na 134 źródła bibliograficzne wykorzystanych w trakcie opracowywania pracy doktorskiej. Wykaz tych źródeł ujął w następujących kategoriach:

- 1) monografie, wydawnictwa zwarte i artykuły – 62 publikacje;
- 2) źródła normatywne (ustawy, rozporządzenia) – 47 pozycji;
- 3) źródła internetowe – 24 pozycje.

Monografie oraz inne wydawnictwa zwarte w zdecydowanej większości zostały opublikowane po 2000 r., z czego wiele pochodzi z ostatnich 10 lat. Niedostatkiem jest mała liczba wykorzystanych publikacji zagranicznych, tylko dwie pozycje anglojęzyczne. Aktualność źródeł stanowi atut rozprawy.

Istotne źródło bibliograficzne stanowią portale internetowe, które są uzupełnieniem informacji pochodzących ze źródeł o charakterze naukowym. Większość z tych publikacji ma charakter specjalistyczny i popularny. Pomimo, że nie są to źródła naukowe, to w dużej mierze pozwalają na uzupełnienie wiedzy dotyczącej funkcjonowania Straży Miejskiej Krakowie.

Dobór źródeł bibliograficznych jest trudny, często budzi kontrowersje a niekiedy zastrzeżenia. Zasada doboru najmłodszych, aktualnych pozycji bibliograficznych powinna być zachowana.

Uwagi krytyczne dotyczą sposobu prezentacji źródeł, a przede wszystkim braku jednolitości w wykazie bibliografii. Bibliografia (wykaz źródłowy) ma obejmować pozycje z przypisów w formie odrębnych części:

- a) opracowania zwarte (książki, monografie i artykuły), opublikowane, np. ok. 60 pozycji krajowych i ok. 20 pozycji zagranicznych literatury przedmiotowej i 5 – 7 pozycji literatury z zakresu metodologii lub metodyki;
- b) akty prawne w formie uporządkowanej – np. krajowe, międzynarodowe i zagraniczne – istotne;
- c) źródła internetowe, około 20 adresów internetowych, z podaną datą dostępu, wejścia na stronę, np. [dostęp: 1.06.2024] lub [1.06.2024] w przypisie i wykazie bibliograficznym;
- d) inne źródła (istotne).

Oceniając dobór pozycji literatury przedmiotu wykorzystanej w teoretycznej części zawsze można znaleźć pozycje niewykorzystane, w przedmiotowej rozprawie odczuwa się niedostatek publikacji zagranicznych a współczesna polska staż gminna była budowana w latach 90. XX w. na wzorcach zagranicznych.

Język polski jest językiem żywym, który podlega zmianom. Zmieniają się reguły gramatyczne i ortograficzne oraz słownictwo. Nowe słowa są wynikiem między innymi rozwoju technologii i zmian społecznych. Jednym ze sposobów na powstanie nowych słów jest wprowadzanie słów z innych języków (zapożyczanie), tworzenie neologizmów (nazwy nowych zjawisk, przedmiotów, działań), skracanie słów lub używanie ich w nowych kontekstach. Jakie słowo powinno znaleźć się w polskim słowniku, zależy od uznania leksykografów, którzy na podstawie analizy częstotliwości używania słowa i jego znaczenia, decydują o oficjalnym uznaniu słowa za część języka polskiego.

Proces powstawania lub zmian znaczenia słów w języku polskim jest złożony. Wprowadzanie zmian leksykalnych w zakresie naukowego języka polskiego jest rozciągnięte w czasie. W związku z tym należy korzystać z internetowych źródeł – słowników i encyklopedii – zawierających aktualne określenia, definicje słów². Wykorzystanie w rozprawie doktorskiej, np. *Słownika Języka Polskiego* (Warszawa 1994) budzi wątpliwości.

Internetowy System Aktów Prawnych (ISAP)³ jako system informacji prawnej, redagowany przez Ośrodek Informatyki Kancelarii Sejmu, będący elementem Systemu Informacyjnego Sejmu, zawiera opisy bibliograficzne i teksty aktów prawnych opublikowanych w Dzienniku Ustaw i Monitorze Polskim, wydawanych przez Rządowe Centrum Legislacyjne na podstawie ustawy o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych⁴. W zbiorach ISAP znajdują się teksty jednolite

² *Słownik języka polskiego PWN*, <https://sjp.pwn.pl/>, *Wielki słownik języka polskiego*, <http://www.wsjp.pl/>, *Encyklopedia PWN*, <https://encyklopedia.pwn.pl/>, *Encyklopedia Britannica* (ang. *Encyclopædia Britannica*), <https://www.britannica.com/>; *Encyklopedia Zarządzania*, <https://mfiles.pl/>.

³ ISAP, <https://isap.sejm.gov.pl>

⁴ Ustawa z dnia 20 lipca 2000 r. o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych, Dz. U. z 2019 r. poz. 1461.

i ujednolicone z podanymi miejscami ich publikacji w wydawnictwa urzędowych, które należy precyzyjnie wykazać w części bibliografii – źródła prawa.

Ustawa z dnia 20 maja 1971 roku Kodeks wykroczeń, Ustawa z dnia 21 listopada 2008 r. o wspieraniu termomodernizacji i remontów oraz o centralnej ewidencji emisyjności budynków, Ustawa z dnia 21 maja 1999 r. o broni i amunicji, Ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych, Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o strażach gminnych, zostały dwukrotnie zamieszczone w wykazie.

Wytyczne opracowania przypisów bibliograficznych i powołań na zasoby informacji zostały zawarte w polskiej normie⁵. Norma ta nie znalazła zastosowania w przedmiotowej rozprawie, przypisy nie zostały wykonane z należytą starannością.

5. Wskazanie i ocena celu pracy

Zapewnienie bezpieczeństwa na poziomie lokalnym należy do istotnych zadań administracji samorządowej, w realizacji których istotną rolę odgrywa przedmiot badań rozprawy – straże gminne (miejskie). Straże gminne i miejskie jak wykazano to formacje, które w systemie bezpieczeństwa wewnętrznego znajdują się w podsystemie samorządowym.

Głównym celem badania (procesu badawczego) było: ustalenie czy możliwe i pożądane jest zwiększenie efektywności straży gminnych/miejskich w zapewnianiu bezpieczeństwa publicznego w Polsce. Cel ten rozwinięto poprzez postawienie do osiągnięcia następujących szczegółowych celów badania:

- 1) Zdefiniowanie uprawnień i kompetencji strażników gminnych/miejskich, w odniesieniu do wykonywanych przez nich zadań;
- 2) Ustalenie wyposażenia i uzbrojenia strażników gminnych/miejskich;
- 3) Przedstawienie procesu szkoleniowego strażników gminnych/miejskich;
- 4) Zbadanie uregulowań normatywnych określających status strażników gminnych/miejskich oraz ustalenie poziomu fluktuacji kadrowej, w tej grupie pracowników samorządowych;
- 5) Określenie dotychczasowego poziomu współpracy straży gminnych/miejskich z innymi podmiotami odpowiedzialnymi za bezpieczeństwo publiczne.
- 6) Wskazanie działań ukierunkowanych na podniesienie efektywności funkcjonowania straży gminnych/miejskich, w obszarze zapewniania bezpieczeństwa publicznego.

Istota celu badań, jego teoretyczne podstawy zostały przedstawione z wykorzystaniem poglądu amerykańskiego socjologa Earl'a Babbie i polskich autorów prac z zakresu metodologii. Przedmiotem badań były: straże gminne/miejskie, funkcjonariuszy straży gminnych/miejskich, proces szkolenia strażników gminnych/miejskich.

W konsekwencji postawionych celów badania sformułowano do rozwiązania główny problem badawczy, „pytanie, na które szukamy odpowiedzi w drodze badań naukowych”, w pytania: Czy możliwe i pożądane jest zwiększenie efektywności straży gminnych/miejskich w zapewnianiu bezpieczeństwa publicznego w Polsce? Za tym szczegółowe problemy badawcze:

- 1) Czy obecnie posiadane uprawnienia i kompetencje strażników gminnych/miejskich są adekwatne do wykonywanych przez nich zadań?
- 2) Czy wyposażenie i uzbrojenie strażników gminnych/miejskich można uznać za wystarczające do realizacji powierzonych im zadań?

⁵ PN-ISO 690:2012 – wersja polska. Informacja i dokumentacja – Wytyczne opracowania przypisów bibliograficznych i powołań na zasoby informacji.

- 3) Czy proces szkolenia strażników gminnych/miejskich wymaga zmian?
- 4) Czy obecne regulacje zapewniają odpowiedni nabór kadr i stabilizację zatrudnienia strażników gminnych/miejskich?
- 5) Czy istnieje potrzeba poprawy współpracy straży gminnych/miejskich z innymi podmiotami odpowiedzialnymi za bezpieczeństwo publiczne?
- 6) Jakie działania należy podjąć celem zwiększenia efektywności straży gminnych/miejskich w obszarze zapewniania bezpieczeństwa publicznego?

Problem do rozwiązania to innymi słowami pytanie, odpowiedzią na które będzie zawartość treści rozprawy. Pytanie wyrażające problem do rozwiązania powinno mieć formę nierozstrzygającą. W związku z tym rozpoczynanie go od: „Czy ...?” nie należy do kontrowersyjnych rozwiązań. Korzystniejsze skorzystanie z formy, tj.: „W jaki sposób ...?”, „Dlaczego ...?”, „Na jakich zasadach ...?”, „W jakim stopniu ...?”, „Jakie ...?” itp. Uwaga ta nie pomniejsza wartości merytorycznej recenzowanej rozprawy.

Na potrzeby pracy badawczej założono do zweryfikowania hipotezę roboczą, że możliwe i pożądane jest zwiększenie efektywności straży gminnych/miejskich w zapewnianiu bezpieczeństwa publicznego w Polsce. Rozwinięto ją w hipotezach częściowych zakładając, że:

- 1) Obecnie posiadane uprawnienia i kompetencje strażników gminnych/miejskich są adekwatne do wykonywanych przez nich zadań;
- 2) Wyposażenie i uzbrojenie strażników gminnych/miejskich można uznać za niewystarczające do realizacji powierzonych im zadań;
- 3) Proces szkolenia strażników gminnych/miejskich wymaga zmian;
- 4) Obecne regulacje nie zapewniają odpowiedniego naboru kadr i stabilizacji zatrudnienia strażników gminnych/miejskich;
- 5) Istnieje potrzeba poprawy współpracy straży gminnych/miejskich z innymi podmiotami odpowiedzialnymi za bezpieczeństwo publiczne;
- 6) Dla podniesienia efektywności funkcjonowania gminnych/miejskich konieczne jest podjęcie działań organizacyjnych, legislacyjnych i szkoleniowych.

6. Wskazanie i ocena zastosowanych metod badawczych

Praca dotycząca pomiarów wybranych parametrów zjawisk społecznych wymagają zastosowania odpowiednich metod, technik i narzędzi badawczych, odpowiednio dobranych dla danej dziedziny i dyscypliny naukowej⁶.

W rozdziale 2. poprawnie rozłożono treści w kolejności od prawnych aspektów funkcjonowania straży gminnych/miejskich, poprzez funkcje, zadania i wymogi stawiane strażnikom gminnym oraz proces ich szkolenia podstawowego z egzaminem końcowym, do uprawnień z postępowaniem w sprawach o wykroczenia do prawa legitymowania i ujęcia osoby oraz dokonywania kontroli osobistej i ruchu drogowego a skończywszy na prawie użycia środków przymusu bezpośredniego włącznie z użyciem i wykorzystaniem broni palnej.

W procesie badawczym wykorzystano metodę jakościową analizy publikacji, aktów prawnych i informacji internetowych, przy stwierdzonych ograniczeniach, braku naukowych publikacji o szkoleniu i doskonaleniu kadr straży gminnych/miejskich z analizą i oceną programów szkoleń.

⁶ Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 11 października 2022 r. w sprawie dziedzin nauki i dyscyplin naukowych oraz dyscyplin artystycznych, Dz. U. poz. 2097.

W rozdziale 3. zaprezentowano wyniki badań empirycznych metodą sondażu diagnostycznego z technika ankietowania i wywiad z ekspertem oraz studium przypadku. Metoda sondażu diagnostycznego umożliwiła zebranie informacji i opinii respondentów. W badaniach użyto techniki wywiadu z narzędziem badawczym kwestionariuszem wywiadu z dziewięcioma pytaniami otwartymi. Wywiad przeprowadzono w sposób jawny i otwarty, w krótkiej przestrzeni czasowej a grupę badawczą stanowili respondenci pełniący funkcje kierownicze i wykonawcze w straży miejskiej oraz policjanci nadzorujący funkcjonowanie straży gminnych i koordynujący współpracę z nią.

Posłużenie się metodą studium przypadku w ujęciu zbiorowym dało możliwość uwypuklenia problemów badawczych. Przy analizie studium przypadku zastosowano technikę analizy informacji archiwalnych, polegającą na dokonaniu opisu wybranych doniesień medialnych. Przedstawione przypadki interwencji strażników miejskich pochodzą z postów informacyjnych ze strony Straży Miejskiej Miasta Krakowa z portalu społecznościowego *Facebook* z różnych okresów, zaznaczając powtarzalności pewnych zdarzeń. Przykłady dowodzą, że zadania służbowe, wykonywane przez strażników są zbliżone do policjantów pełniących służbę patrolowo – interwencyjną.

Po zastosowaniu metody wnioskowania zamknięto rozdział wnioskami wyciągniętymi z wyników badań, a do ich opracowania i uogólnienia zastosowano metodę analizy ilościowej. Na końcu znalazły się trafne, w części polemiczne, propozycje zmian dla poprawy przygotowania kwalifikowanych pracowników ochrony fizycznej, ważne z punktu widzenia bezpieczeństwa lokalnego.

7. Ocena omówienia wyników badań

W recenzowanej rozprawie odpowiedzi na pytania ankietowe i wywiadu dały materiał wyjściowy do zaproponowania zmian. Do przygotowania odpowiedzi na pytania z ankiety nie wykorzystano, np. zmodyfikowanej skali Likerta⁷.

W trakcie prowadzonych badań zgromadzono materiał badawczy, który objął zagadnienia:

- Zakresu zadań służbowych i uprawnień;
- Uprawnień do realizacji wykonywanych zadań;
- Wyposażenia, w tym w broń palną;
- Wynagrodzenia i uprawnień emerytalno-rentowych;
- Przygotowania do realizacji zadań, w tym szkolenia podstawowego i doskonalenia zawodowego;
- Współpracy straży z Policją;
- Poczucia bezpieczeństwa u strażnika przy wykonywaniu zadań służbowych;
- Ochrony prawnej przysługującej strażnikom;
- Uznania społecznego zawodu strażnika i poczucia satysfakcji z wykonywanej pracy.

W rozdziale 3. zamieszczono wyniki badań empirycznych, które w układzie liczbowym i procentowym zestawiono w tabelach i zilustrowano w formie wykresów a następnie w części lakonicznie opisano. Każda prezentacja wyników ma zmierzać w kierunku odpowiedzi na postawione pytania badawcze w pracy. Uzyskany materiał badawczy zawiera odpowiedzi na pytania ankietowe.

W części 3.2. pt. „Wnioski z badań” (ss. 244 – 247) poprawnie omówiono wyniki przeprowadzonych badań a następnie wyciągnięto wnioski. W zakończeniu rozprawy podsumowano swoich rozważania i konkluzje zaprezentowane w poszczególnych rozdziałach. Przeprowadzone badania pozwoliły na osiągnięcie stawianych celów badania, rozwiązanie problemów badawczych a hipotezy

⁷ Skala Likerta to pięciostopniowa skala wykorzystywana w kwestionariuszach ankiet, dająca możliwość uzyskania odpowiedzi wskazujących stopień akceptacji zjawiska, poglądu (od całkowitej akceptacji do całkowitego odrzucenia), opracowana przez Rensisa Likerta w 1932 r.

postawione zostały zweryfikowane pozytywnie. Autor rozprawy, Doktorant, dokonał omówienia wyników przeprowadzonych badań, a zaprezentowane wnioski mogą w przyszłości pozwolić na podjęcie modernizacji organizacji i funkcjonowania straży gminnych/miejskich.

8. Informacje dotyczące praktycznego zastosowania uzyskanych wyników badań

W trakcie podsumowywania rozważań obejmujących uzyskane wyniki badań Doktorant odniósł się do możliwości ich praktycznego wykorzystania i wdrożenia wniosków wynikających z badań.

Przeprowadzony proces badawczy pozwolił pozytywnie zweryfikować postawioną hipotezę roboczą. Możliwe i pożądane jest zwiększenie efektywności straży gminnych/ miejskich w zapewnianiu bezpieczeństwa publicznego. Potwierdzono hipotezy częściowe. Uprawnienia i kompetencje strażników są właściwe do wykonywanych zadań. Wyposażenie i uzbrojenie wydawane przez przełożonych uznano za niewystarczające do realizacji powierzonych im zadań. Uzupełnienia wymagają środki ochrony osobistej strażników. Niedostatki wynikają z braku norm i standardów w tym zakresie a to obniża komfort pracy i ich bezpieczeństwo osobiste. Także proces szkolenia strażników wymaga zmian, wzbogacenia na etapie przygotowującym do pracy i w ramach doskonalenia zawodowego.

W celu zwiększenia efektywności straży gminnych wskazano obszary, które należy uzupełnić, w tym mogące wywołać polemikę szkolenie strzeleckie. Przepisy prawne nie zapewniają odpowiedniego doboru kadr i stabilizacji zatrudnienia strażników. Wynagrodzenie strażników jest stosunkowo niskie i ten stan rzeczy należy zmienić. Jawi się potrzeba poprawy współpracy straży z innymi podmiotami odpowiedzialnymi za bezpieczeństwo publiczne. Ustawowy zapis o obowiązku współpracy straży z innymi podmiotami w zakresie: ratowania życia i zdrowia obywateli, pomocy w usuwaniu awarii technicznych i skutków klęsk żywiołowych oraz innych miejscowych zagrożeń jest lakoniczny i ogólnikowy. Nie ma w tym zakresie wytycznych, które precyzowałyby formy i metody tej współpracy. Współpraca ta odbywa się na zasadzie porozumień, które zawierane są pomiędzy wójtami, burmistrzami, prezydentami miast, a właściwymi miejscowo komendantami Policji.

Podniesienia efektywności funkcjonowania straży wymaga działań organizacyjnych, legislacyjnych i szkoleniowych. Propozycje tych rozwiązań w większości trafnie zostały zaproponowane w przedmiotowej dysertacji. Dalsze badania powinny dotyczyć szczególnie problematyce fluktuacji kadr.

9. Informacje o nieprawidłowościach

Recenzowana rozprawa doktorska została przygotowana dość starannie, z wykorzystaniem najnowszych źródeł bibliograficznych, z drobnymi uwagami krytycznymi co do poprawności tekstu. Autor nie ustrzegł się drobnych błędów literowych i interpunkcyjnych oraz zbędnych spacji (1061), nie wpływają one na stronę merytoryczną, ale obniżają wartości edytorskie, redakcyjne i estetyczne rozprawy.

Przedmiotowa praca doktorska, będąc wykonaną pracą nad określonym zagadnieniem, w części stanowi swoiste sprawozdanie z procesu badawczego, zaczynającego się od sformułowania spójnych założeń, poprzez analizę źródeł oraz dostępnych środków i metod, w tym metod projektowania, kończącego się propozycją rozwiązania i sformułowaniem wniosków. Praca daje przydatną wiedzę a jej rezultaty mają charakter poznawczy i użytkowy.

Do wykonania pracy potrzebny był odpowiedni warsztat, który pozwolił temat opisać w sposób kreatywny i ciekawy. Uzyskane wyniki badań dotyczące zjawisk, faktów i poddano odpowiedniej

klasyfikacji i systematyzacji, ukazując genezę i czynniki, które wpływają na ich zaistnienie i przebieg. Wyniki badania stanowiły podstawę do rozwiązania problemu naukowego w postaci nowych prawd o rzeczywistości, konstrukcji pojęciowych i technicznych.

Praca stanowi oryginalne rozwiązanie rozpatrywanego problemu naukowego. Zagadnienia, które stanowią obszar badań są stosunkowo mało eksplorowany i przez posiadający niedostatek wiedzy i jednolitego opracowania. Autor (Doktorant) wykazał się ugruntowaną wiedzą na temat poruszony w rozprawie doktorskiej w zakresie teorii i praktyki, co znalazło potwierdzenie w części teoretycznej rozprawy. Przy tym wykazał się on umiejętnością samodzielnego prowadzenia badań naukowych, w tym posługiwania się metodami empirycznymi. Na szczególne podkreślenie zasługuje stosunkowo precyzyjnie opracowany materiał empiryczny. Wyniki badania, weryfikujące hipotezę cząstkową stanowiącą odpowiedź na cząstkowy problem badawczy, posłużyły do wyciągnięcia trafnych wniosków.

Pod względem poprawności językowej praca nie budzi większych zastrzeżeń. Przedstawione treści zostały zaprezentowane w logiczny sposób, z nieistotnymi błędami stylistycznymi, gramatycznymi i interpunkcyjnymi. Razi nieznacznie niefrasobliwość opisowa. Czasownik (orzeczenie, części zdania, wyrażająca czynność podmiotu) powinien być używany w formie bezosobowej i czasie: przeszłym w części sprawozdawczej (badania przeprowadzono, respondenci uważali); teraźniejszym do spraw bieżących dziejących się i obowiązujących, np. aktów prawnych oraz przyszłym w części z założeniami, przypuszczeniami, propozycjami, wnioskami, postulatami. Przykładem takiej niefrasobliwości na stronie 31 jest zapis „Wincenty Okoń twierdzi, że...”. Autor przywołanego dzieła może przecież nie żyć (W. Okoń zm. 18 października 2011 r.), zmienić zdanie, pogląd albo w toku badań odkryto nowe fakty itd. Uwaga ta dotyczy to także opisów opinii respondentów.

Tabele i wykresy w rozprawie, stanowiące element tekstu powinny być jednakowo sformatowane, mieszczące się w marginesach. Tego nie spełniają dość duże tabele i wykresy w recenzowanej rozprawie.

Fotografie, poprzedzone zapowiedzią (anonsem), trafnie dobrane i korespondujące z treścią, mają posiadać oznaczenie zgodne z obowiązującym standardem (kolejny numer właściwy dla każdego typu). Pod nimi źródło, z którego ilustrację pozyskano (jeżeli jest autorska, to napisać: źródło własne, albo pozostawia bez tej informacji co świadczy, że jest to dzieło autora). Pod tym powinien znajdować się opis (analiza, omówienie, komentarz...). Fotografie zamieszczone od strony 233 do strony 243 nie spełniają powyższych wymogów, nie są jednolicie sformatowane i niektóre nie mieszczą się w marginesach.

10. Zagadnienia do przedyskutowania na rozprawie

Proszę Autora rozprawy doktorskiej o odpowiedź na pytania:

- 1) Jak uzasadnić potrzebę dysponowania przez strażników gminnych/miejskich bronią palną w codziennej służbie patrolowej?
- 2) Dlaczego i kto miałby ponieść koszty szczególnego wynagradzania strażników gminnych/ miejskich i późniejszego ich zaopatrzenia emerytalnego?

11. Wniosek końcowy

Reasumując rozważania dotyczące rozprawy doktorskiej przedstawionej do recenzji stwierdzam, że jej treść stanowi istotny, oryginalny wkład w rozwój dziedziny nauk społecznych i dyscypliny nauki o bezpieczeństwie. Treść jej świadczy o dobrym przygotowaniu metodologicznym i merytorycznym

autora do rozwiązywania problemów badawczych. Stanowi ona samodzielne rozwiązanie problemu badawczego o utylitarnym charakterze co świadczy o ugruntowanej wiedzy merytorycznej Autora, jego dużym doświadczeniu praktycznym oraz umiejętności posługiwania się metodami badawczymi w rozwiązywaniu problemów naukowych.

W związku z tym, że praca doktorska pod tytułem „Udział straży gminnych (miejskich) w zapewnianiu bezpieczeństwa publicznego w Polsce”, wykonana pod kierunkiem promotora prof. dr hab. Sergiusza Wasiuta, przy udziale promotora pomocniczego dr. Łukasza Czekaj, jest kompletna oraz spełnia warunki określone w art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, Dz.U. z 2024 r. poz. 1571:

- prezentuje ogólną wiedzę teoretyczną kandydata w dziedzinie nauk społecznych i dyscyplinie nauki o bezpieczeństwie a Autor wykazał się umiejętnością samodzielnego prowadzenia pracy naukowej;
- przedmiotem jest oryginalne rozwiązanie problemu naukowego a wyniki własnych badań naukowych Autora mogą znaleźć zastosowanie w sferze społecznej;
- posiada charakter monografii naukowej,

wnioskuję do Rady Dyscypliny Nauki o Bezpieczeństwie Uniwersytetu Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie o dopuszczenie Pana mgr Krzysztofa Czop do dalszych etapów postępowania w sprawie nadania stopnia doktora w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki o bezpieczeństwie.

